

Hora de fer balanç

RAMON MONTON

L'esclavitud és la filla de les tenebres; un poble ignorant és un instrument cec de la seva pròpia destrucció.

(Simón Bolívar)

Hi ha molts indicis que fan pensar que hem arribat a una cruïlla decisiva en la nostra història com a nació, en què ens cal analitzar amb objectivitat –i sense por dels aspectes desagradables que puguem descobrir en la realitat que ens envolta– on som, per què hi som, on ens convé anar i com podem arribar-hi. Després dels «tres-cents anys de resistència» que ara commemorem (1707, batalla d'Almansa)¹, de quaranta anys de franquisme, trenta de «transició» (una transició més eficaç que el franquisme en la tasca d'anorrear-nos, per la legitimació «democràtica» del nostre genocidi cultural i el nostre espoli econòmic) i pràcticament dues dècades de postcomunisme i globalització neoliberal, és un bon moment per a fer balanç i imaginar perspectives que ens permetin de viure plenament, no sols sobreviure o *resistir*. Com escrivia Sebastià Alzamora parlant de les mentides que difonen amb una desvergonyida normalitat els espanyols sobre nosaltres (en concret, es referia al reportatge nazi *Ciudadanos de segunda* de Telemadrid), la cosa «va de veres»², perquè ens hi juguem el futur. El plantejament d'Alzamora era molt clar: mentre Catalunya (o els seus polítics) continua preguntant-se com pot «encaixar» a Espanya i també «què ha fet per a merèixer» que la tractin tan malament, manifestant el que el jurista Alfons López Tena ha anomenat *síndrome de la dona maltractada*, Espa-

nya té molt clara des de sempre la seva missió i la seva estratègia: després de la feina bruta de la guerra i de l'ocupació militar, completar la construcció del seu Estat, destruint Catalunya amb el funcionament constant de la seva «maquinària retòrica, política, mediàtica, empresarial i judicial» i, de

**Els nostres polítics
en comptes de fomentar
amb decisió
la llengua nacional,
s'han embarcat
en una cursa
que no sembla tenir cap
més objectiu que allun-
yar-nos
de nosaltres mateixos
i de la nostra
normalitat nacional**

tant en tant, amb alguna agressió feixista com les habituals a Sabadell –sempre desmentides per la policia– o un *no te entiendo* convenientment agressiu.

Segons López Tena³, després del fracàs de l'autonomisme, l'últim episodi lamentable del qual ha estat l'aprovaació retallada de l'Estatut del 2006, pendent d'una nova retallada per part del Tribunal Constitucional espanyol⁴, hem arribat a un punt en què, sense un Estat al darrere, la nostra nació es convertirà en un projecte inviable, ja que l'espoli fiscal permanent, la deficiència cada cop més escandalosa de les nostres infraestructures⁵, l'atzucac institucional, el factor potencialment explosiu d'una immigració sobre la qual no podem exercir cap mena de control i, sobretot, el fet de tenir un Estat *en contra*, ens situa davant de tres possibilitats de futur: la provincianització definitiva dins Espanya, la constitució d'un Estat plurinacional com Suïssa (política-ficció, tenint en compte el *tarannà tradicional* dels espanyols) i la independència, que és més possible que l'anterior i més desitjable que la primera. Fins i tot els sectors econòmics –penseu en l'acte de l'Institut d'Estudis Superiors de l'Empresa (IESE)– comencen a adonar-se que l'evolució política és molt insatisfactòria, perquè no els permet de desenvolupar amb normalitat el seu potencial de creació de riquesa. En un món globalitzat i una economia que ja no és proteccionista, els empresaris van descobrint que «hi ha vida més enllà del mercat espanyol», mentre deixen en rere antigues pors i prejudicis. Per tant, per aquesta banda, el sobiranisme

1. La celebració particular en què ha pensat Francisco Camps, president de la Generalitat valenciana, és clausurar els repetidors de TV3 al País Valencià. Els còmplices d'aquesta operació són, sobretot, José Montilla, anterior ministre espanyol d'Indústria, i el nostre vell conegut Joan Clos, ministre actual.

2. Sebastià Alzamora, «Va de veres», *Avui*, 14-04-2007. L'article anava acompanyat d'una il·lustració magistral, en què es veia un home amb ulleres badant, com qui segueix la trajectòria d'una mosca (Catalunya i els seus dubtes existencials) mentre, darrere seu, una mena de minotaure (Espanya) estava a punt d'investir-lo.

3. *Catalunya sota Espanya. L'opressió nacional en democràcia*, Dèria Editors-La Magrana, 2007.

4. Segons l'autor, «l'Estatut no serveix per a res, perquè és una llei orgànica espanyola i sempre estarà sotmès a les decisions que es prenguin a Madrid».

5. En aquest sentit, es van convertint en temes del domini públic la infàmia quotidiana de la Renfe a Catalunya o la signatura de 75 convenis internacionals per part del Govern espanyol que impedeixen que, des del Prat, hi hagi vols intercontinentals.

també pot anar fent via. L'economista Ramon Tremosa proposa que «ja que nosaltres també vam fer Espanya⁶, ara ha arribat l'hora de desfer-la».

Els nostres polítics, en canvi, exhibint remarcables dosis de gremialisme, miopia o mala intenció, segons els casos, viuen en un món a part, caçant mosques, barallant-se en la inacabable pantomima de declaracions i contradecaracions, somiant a ser ministres espanyols, diluint la nostra identitat en un «patriotisme social» que encara no se sap en què consisteix⁷, pretenent substituir els nostres somnis de llibertat per «més carreteres, més hospitals, més escoles» i desvirtuant el nostre dret a tenir bons governants amb el missatge pervers que la nostra màxima aspiració ha de ser tenir bons gestors, uns gestors que fins ara l'únic que han demostrat és que són molt silenciosos, tant com el president que els té a ratlla. D'altra banda, en comptes de fomentar amb decisió la llengua nacional i crear les condicions més favorables perquè s'imposi en el seu territori natural⁸, s'han embrancat en una cursa que no sembla tenir cap més objectiu que allunyar-nos de nosaltres mateixos i de la nostra normalitat nacional i, fugint cap endavant, ens proposen un futur «trilingüe» o, fins i tot, «quadrlingüe»⁹, mentre que el conseller Maragall, aquest senyor que va afirmar que una hora més de castellà a l'escola¹⁰ no seria cap problema, ja prepara mesures com oferir l'ensenyament d'algunes matèries en anglès, suposo que per respondre als reptes de la globalització. Això quan no invoquen, interessadament, el famós «sentit comú», que no és res més que una

construcció social, un consens predominant derivat en bona part de relacions de poder, perquè, qui té el poder, construeix consensos a la seva mida. En el nostre cas, podríem definir el «sentit comú», de què parlen segons quins polítics, de la manera següent: «conjunt d'inèrcies mentals, socials i de comportament que continua funcionant si prescindim de tots els elements "essencialistes i identitaris" que caracteritzen la nostra manera de ser i d'existir». En altres paraules: l'espanyolisme. Perquè, si deixem de banda la nostra catalanitat, ens trobarem que la identitat espanyola *naturalitzada* per la maquinària d'un Estat (el *nacionalisme banal*, trivial, quotidià, sovint invisible, de què parla Michael Billig¹¹) continua existint i actuant per defecte i, automàticament, aquesta identitat

centenars de milions. És a dir, que, per molt que *l'avantguarda dels conscienciats* tingui un paper fonamental en la preservació d'una llengua, la decisió automàtica de les masses és la que decanta la balança, en bona part induïda per la percepció de quina és **la llengua del poder**. Això mateix pot provocar històricament que la florida lògica d'un Segle d'Or literari en una llengua, que és el que semblen indicar les darreres investigacions¹² que ens *corresponia* després d'Ausiàs Marc i Joanot Martorell (en una València tan pròspera i brillant culturalment que Lope de Vega hi va anar a aprendre teatre), s'acabi produint en una altra (el castellà), que gaudeix del prestigi de la cort.

Caldrà continuar insistint en la pedagogia (com els nostres enemics insisteixen en la demagògia i la mentida) i dur a terme una tasca incansable de recuperació del veritable significat de les paraules i els conceptes (exemples: l'espoli econòmic planificat no és *solidaritat*; la substitució lingüística i el genocidi cultural no tenen res a veure amb la *tolerància*; si Catalunya és una colònia, quin sentit té parlar de la *resta d'Espanya?*). El grau de confusió mental a què hem arribat el vaig comprovar en cridar-me l'atenció que, en el *Telenotícies Migdia*, diguessin la *capital catalana* per referir-se a Barcelona. Perquè si em va cridar l'atenció, això vol dir que obviats com l'expressió normal de la catalanitat de Barcelona no formen part del discurs habitual de TV3¹³ i són cada dia menys òbvies, ja que el nostre espai semiòtic, el nostre país mental, fa temps que pateix la mateixa colonització que el nostre país físic. Com anuncia Agustí Pons, vénen *temps indòcils*¹⁴. En continuarem parlant. ♦

se'ns aplica en qualitat de posseïdors de passaport espanyol i parlants *bilingües* de la llengua dels no sé quants

6. Recordem, per exemple, que la pesseta era catalana.
 7. Al qual n'hi ha que comencen a contraposar un «sobiranisme civil», com deia Francesc Codina en *l'Avui* del dia 18-04-07
 8. És especialment greu que el català es pugui veure com una barrera (per a la comunicació, la promoció personal, etcètera). Aquest fet permet d'adonar-se de la veritable dimensió política del *problema del català*.
 9. Proposta de Carod-Rovira.
 10. Segons la cínica afirmació de la ministra espanyola Mercedes Cabrera, per a garantir el bilingüisme.

11. Michael Billig, *Nacionalisme banal*, Editorial Afers, 2006. És un llibre imprescindible per a abandonar per sempre més la ingenuïtat i tenir clares quines són les regles del joc del nacionalisme d'Estat.
 12. Vegeu la magnífica *Història del teatre català* que ha publicat recentment Arola Editors. El seu autor, Francesc Massip, afirma, literalment, que Espanya (entre tantes altres coses) ens va robar el Segle d'Or.
 13. Víctor Alexandre ha fet una denúncia excel·lent de la *pedagogia de l'autoodi* de TV3 dins *TV3 a traïció*, Proa, 2006.
 14. Agustí Pons, *Temps indòcils*, Angle Editorial, 2007.